

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онішко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яріш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 1. –
334 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Товарознавство та експертиза в митній справі; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021
ISBN 978-966-184-417-8

Журавель М. В., Тодорова І. С. Формування професійної компетентності майбутнього фахівця через проєктну діяльність.....	190
Заліський А. С., Петренко І. М. Формування в магістрів професійного інтересу до управлінської діяльності	195
Коваль П. В., Тодорова І. С. Етапи реалізації ресурсно-орієнтованого підходу як засобу оптимізації процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців з економічної кібернетики	200
Куроп'ятник К. О., Кононець Н. В. Модель методичної системи формування цифрової компетентності майбутніх викладачів дисциплін комп'ютерного циклу в процесі вивчення основ програмування.....	206
Лещенко І. В., Усанов І. В. Міжнаціональна толерантність як філософське і психолого-педагогічне поняття	211
Лисяк В. Ю., Петренко І. М. Методологічні аспекти дослідження проблеми управління навчально-творчою діяльністю студентів	217
Макаревич Р. В., Петренко І. М. Безпека людини в умовах запровадження високоефективних технологій інтенсивного навчання	223
Маньковська Д. А., Кононець Н. В. Емоції та почуття в освітній теорії та практиці.....	228
Мельник В. С., Петренко І. М. Дидактична модель реалізації проєктного підходу до організації науково-дослідницької діяльності студентів у вищій школі.....	235
Миколаєнко В. І., Нестуля С. І. Структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з туризму до професійної діяльності	241
Митрофанов О. А., Тодорова І. С. Педагогічні принципи формування пізнавальної діяльності студентів економічних університетів	245

Сутність людини маси можна бачити насамперед у «сні розуму», коли на передній план виходять і керівними стають сліпучі емоційні стани, які інколи доходять до крайнощів. Сучасна освіта балансує на межі масовості та персоніфікації, тож куди буде зроблений остаточний поворот, час покаже. Є сподівання, що це буде вибір на користь почуття інтелігенції.

Висновок. Становлення ідеї людини у інобутті породжує почуття, а тілесне здійснення цієї ідеї – емоції, котрі в свою чергу, почуттями розпізнаються і керуються у відповідності до власної ідеї існування, свого образу особистості. Для сучасної освіти постає задача не переносити лінійно надбання західного дискурсу, а критично сприймати і осмислювати у контексті практик, тим самим збагачуючи і доповнюючи їх власним досвідом.

Список використаних джерел

1. Эпштейн М. Интеллигенция, интеллектуалы и социальные функции интеллекта [Електронний ресурс] / Эпштейн М. – URL: http://cdclv.unlv.edu/archives/articles/epstein_intelligentsia_rus.pdf. – Назва з екрана.
2. Основи загальної психології: навч. посіб.: у 2 т. / укл.: Полозенко О. В., Омельченко Л. М., Яшник С. В. та ін. – Київ: НУБіП, 2009. – Т. II. – 257 с.
3. Тард Г. Мнение и толпа / Тард Г. // Психология толп. – Москва, 1998.
4. Лебон Г. Психология народов и масс / Г. Лебон. – Минск: Харвест, Москва: АСТ, 2000. – 320 с.

УДК 378.1

ДИДАКТИЧНА МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОГО ПІДХОДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

В. С. Мельник, магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки освітня програма «Педагогіка вищої школи»

І. М. Петренко, д. і. н., професор – науковий керівник.

Анотація. У статті представлено дидактичну модель реалізації проєктного підходу до організації НДД студентів у вищій

школі, що ураховує особистісний та зовнішньо-управлінський аспект, котрі віддзеркалюються при організації проектної діяльності здобувачів вищої освіти у таких етапах: підготовчий, організаційно-ресурсний, пошуковий, оцінювальний, презентаційний.

Ключові слова: дидактична модель, проектний підхід, вища школа, заклад вищої освіти, науково-дослідницька діяльність, науково-дослідницька компетентність.

Abstract. The article presents a didactic model of project approach to the organization of research activities of students in higher education, which takes into account the personal and external management aspects, which are reflected in the organization of project activities of higher education in the following stages: preparatory, organizational-resource, search, evaluation, presentation.

Key words: didactic model, project approach, higher school, institution of higher education, research activity, research competence.

Постановка проблеми. Нині в сучасному суспільстві зростає потреба у підготовці висококваліфікованих фахівців у різних галузях знань, які володіють дослідницькими вміннями і навичками, здатних до науково-дослідницької діяльності (НДД), професійного саморозвитку, вміють орієнтуватися в інформаційних потоках та сприяють упровадженню у виробництво сучасних технологій. Перед вищою освітою постає завдання, яке полягає у необхідності формування у здобувачів вищої освіти науково-дослідницької компетентності як їх готовності та здатності успішно виконувати НДД у межах обраної професії. У зв'язку з цим актуальності набирає проблема пошуку методів організації НДД студентів у вищій школі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Пошуки шляхів проектування науково-дослідницької діяльності (НДД) студентів у вищій школі віддзеркалюються у науково-педагогічних дослідженнях (О. Бульвінська, М. Гриньова, Н. Дівінська, Н. Дяченко, О. Жабенко, І. Линьова, Ю. Скиба, І. Солошич, Г. Чорнойван, О. Ярошенко та ін.) як система поглядів на актуальність вирішення проблеми підвищення ефективності процесу форму-

вання науково-дослідницької компетентності студентів, провідна ідея удосконалення НДД студентів різних спеціальностей під час усього періоду навчання у ЗВО. Серед методів організації НДД студентів науковці особливо виокремлюють проєктний метод як систему способів, прийомів і засобів організації та здійснення самостійної НДД студентів у процесі вирішення навчальної професійно-дослідницької проблеми для отримання заздалегідь означеного результату. Разом із тим, бракує досліджень, присвячених проєктному підходу до організації НДД студентів у вищій школі

Формулювання мети. Метою статті є характеристика дидактичної моделі реалізації проєктного підходу до організації НДД студентів у вищій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення наукових праць вітчизняних учених (Н. Кононец, О. Нестуля, С. Нестуля, І. Солошич та ін.) слугує підставою до висновку, що реалізація проєктного підходу можлива за умови побудови дидактичної моделі. Продовжуючи позицію науковців, зазначимо, що на методологічному підґрунті проєктного підходу, що близький за своєю суттю ідеї зробити процес організації НДД студентів у вищій школі ефективнішим (за рахунок розробки сучасного дидактичного забезпечення, а також чіткості, продуманості дій, їхнього всебічного співвіднесення з поставленими цілями та передбачуваними результатами тощо), сам цей процес розглядаємо як дидактичний проєкт, що базується на науково обґрунтованій, методично забезпеченій, соціально і особистісно вмотивованій організації НДД кожного студента, спрямованій на освоєння цілей, змісту, форм, методів, засобів навчання і педагогічного впливу на їх особистість та професійне становлення (Нестуля, Нестуля, Кононец, 2020).

Етапами створення дидактичної моделі реалізації проєктного підходу до організації НДД студентів у вищій школі є педагогічне проєктування, планування НДД, розробка моделі та оцінка її якості. Методологія проєктування, як зазначають дослідники, останнім часом стрімко розвивається, складаючись із сукупності етапів визначення завдання, дослідження, вибору варіантів та

прийняття рішення. Науковцями визнано, що будь-яка дослідницька діяльність особистості спирається на методологію проектування або окремі її процедури (Гриньова, Солошич, 2020). На підставі вище сказаного можна стверджувати, що у нашому дослідженні під педагогічним проектуванням будемо розуміти попередню розробку деталей дидактичної моделі реалізації проектного підходу до організації НДД студентів у вищій школі, створення випереджаючого проекту, який потім буде реалізований на практиці. Водночас, варто зазначити, що при розробці моделі варто спиратися й на інші методологічні підходи (діяльнісний, ресурсно-орієнтований, практико-орієнтований, компетентнісний та ін.), які у тісному взаємозв'язку з проектним дадуть необхідний результат – організувати НДД студентів під час навчання у ЗВО.

Загалом, проектування НДД студентів у суб'єктивному контексті трактується як самостійна діяльність (реалізація діяльнісного підходу) суб'єктів навчання, яка містить певний інваріант послідовних розумових операцій: 1) позиційне самовизначення – аналіз ситуації, визначення наукової мети дослідження; 2) програмування – визначення основних напрямів і принципів координації досліджень (ресурсно-орієнтований підхід); 3) практична реалізація – мотивація, організація НДД, моніторинг, контроль, корекція і оцінка результатів (практико-орієнтований підхід).

Вектори реалізації дидактичної моделі мають забезпечити введення студента під час навчання у ЗВО в активну НДД, у ситуацію необхідності підпорядкування своєї поведінки та навчальної діяльності, насамперед, самостійної, безперервного наукового пошуку, формуванню й подальшому постійному розвитку умінь проектувати власну НДД в обраній галузі знань, що в умовах посиленої ринкової конкуренції набуває значення елемента інстинкту професійного саморозвитку й самоствердження як затребуваного конкурентноспроможного фахівця у майбутньому. Цим окреслюється *особистісний аспект* вибудовуваної моделі.

Разом із тим з іншого боку, проектування НДД студентів під час навчання у ЗВО варто розглядати і як процес, керований науково-педагогічними працівниками, який потребує спеціально розробленої системи заходів щодо організації НДД та підбору ресурсів, які б у кінцевому результаті сприяли формуванню науково-дослідницької компетентності студентів (компетентнісний підхід) (Кононець, Гриньова, 2021). У цьому полягає *зовнішньо-управлінський аспект* дидактичної моделі (Кононець, 2012).

Ураховуючи обидва аспекти (особистісний та зовнішньо-управлінський), пропонуємо дидактичну модель реалізації проектного підходу до організації НДД студентів у вищій школі (рис. 1).

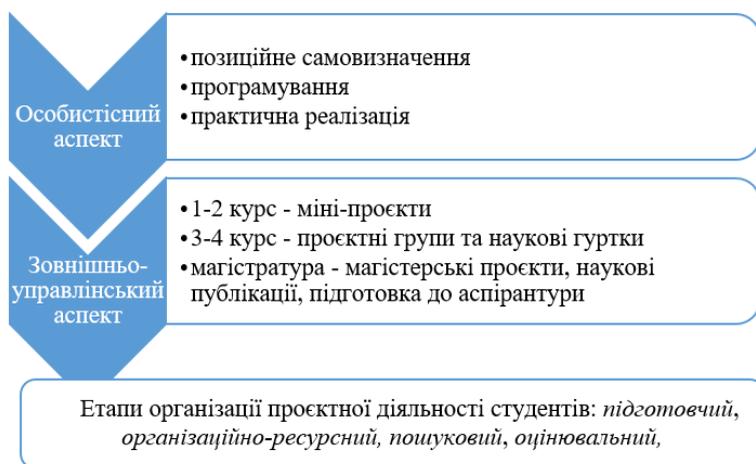

Рисунок 1 – Дидактична модель реалізації проектного підходу до організації НДД студентів у вищій школі

Значимо, що ключова ідея розроблення моделі полягає у необхідності залучення студентів до НДД уже з першого курсу. Ми переконані, що коли з перших днів знаходження у ЗВО студенти будуть брати активну участь в різних формах наукової роботи (реферати, міні-проекти, пошукова робота, участь у наукових гуртках, написання тез доповідей на конференції, участь у наукових конкурсах тощо), це сприятиме успішній реалізації

мети вибудовуваної моделі в особистісному та зовнішньо-управлінському аспектах.

На підставі аналізу праць науковців виокремлено етапи організації проектної діяльності студентів:

– *підготовчий* (підготовка студентів до наукового дослідження – вибір теми, уточнення мети, визначення проектної групи);

– *організаційно-ресурсний* (планування дій студентів щодо вирішення проблеми – аналіз проблеми, обговорення можливих методів дослідження, джерел інформації, ресурсів, які можна використати під час роботи над проектом);

– *пошуковий* (самостійна діяльність студентів з пошуку та переробки інформації);

– *оцінювальний* (оцінка студентами й аналіз досягнутих результатів);

– *презентаційний* (презентація проекту, рефлексія отриманих результатів та окреслення подальших перспективних векторів для дослідження) (Кононець, 2012, Kononets, Ilchenko, Mokliak, 2020).

Успішність і результат НДД студентів, насамперед, детермінується організацією органів управління студентського та науково-педагогічного активів, які покликані визначити мету, тематику, основні напрями НДД, форми й засоби реалізації різних дослідницьких проектів, над якими можуть працювати студенти під час опанування освітніми компонентами обраної освітньої програми.

Висновки. Таким чином, дидактична модель реалізації проектного підходу до організації НДД студентів у вищій школі ураховує особистісний та зовнішньо-управлінський аспект, котрі віддзеркалюються при організації проектної діяльності студентів у таких етапах: підготовчий, організаційно-ресурсний, пошуковий, оцінювальний, презентаційний.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В. Саморегуляція як основа науково-дослідницької діяльності студентів екологічних спеціальностей / Гриньова М. В., Солошич І. О. Labyrinths of Reality: Collection of scientific works. Montreal : CPM «ASF», 2020. – Issue 3 (8). – С. 62–63.

2. Концепція та методологія реалізації науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів : монографія / авт. : О. І. Бульвінська, Н. О. Дівінська, Н. О. Дяченко та ін. – Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. 178 с.
3. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Кононець Н. В. // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Полтава, 2012. – Вип. 54. – С. 76–80.
4. Кононець Н. В. Компетентнісний підхід у професійній діяльності: електронний посібник для самостійної роботи та дистанційного навчання студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент освітньої програми Менеджмент (Управління навчальним закладом) / Кононець Н. В., Гриньова М. В. – Полтава, 2021. – 26 с.
5. Нестуля О. О. Проектний підхід (project-based learning) до викладання дисципліни «Основи лідерства» для магістрантів спеціальності 011 освітні, педагогічні науки в умовах дистанційного навчання / Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононець Н. В. // Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень : зб. наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 вересня 2020 р., м. Одеса). – Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. – С. 60–63.
6. Kononets N., Ilchenko O., Mokliak V. Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE. July 2020. ISSN 1302-6488. – Vol. 21 Number: 3 Article 14. P. 199–220.

УДК 378

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В. І. Миколаєнко, *магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки освітня програма «Педагогіка вищої школи»*

С. І. Нестуля, *д. пед. н., професор – науковий керівник.*

Анотація. У статті визначено структуру готовності майбутніх фахівців з туризму до професійної діяльності. Обґрунтовано визначення взаємопов'язаних компонентів формування такої